

İSLAM'DA KURBAN VE

HÜKÜMLER! &nbs

Giriş: Kurban, kurban bayramı günlerinde ibadet niyetiyle belli hayvanlardan birini keserek yapılan bir ibadettir. Kurban ibadeti, mahiyet itibarı ile farklı olsa da Hz. Adem'e kadar uzanmaktadır. (Bkz. Maide, 5/27) Ama günümüzdeki anlamıyla, İslam'da Kurban'ın tarihçesi, Hz. İbrahim Peygamber ile başlar. (Bkz. Saffat, 37/99-109) Kurban, İslâm'ın mali ibadetlerinden biridir. Kurban Nedir? Sözlükte "yaklaşmak, Allah'a yakınlık sağlamaya vesile olan şey" anlamına gelen kurban, dini bir terim olarak, "ibadet maksadiyla belirli bir vakitte belirli şartları taşıyan hayvanı usulünce boğazlamak, ya da bu şekilde boğazlanan hayvan" demektir. Arapça'da bu şekilde kesilen hayvana udhiyye denilir. (İlmihal 2, TDV, s.1) Kurbanın Önemi: Kurbanın Dini Hükmü ve Kurban Çeşitleri: Kurbanda Niyetin Önemi: Kimler Kurban Kesmekle Yükümlüdür? Egenlik çağına giren, zengin, mukîm (yolcu olmayan) her erkek ve kadın müslüman kurban kesmekle yükümlüdür. Buradaki zenginlikten maksat; kişinin temel ihtiyaçlarıdan başka 80.18 gr. Altın veya bunun kıymetinde mal veya paraya sahip olmasıdır. Zekattaki zenginlik ölçüsü ile, kurbandaki zenginlik ölçüsü aynı olmakla beraber, zekatta olduğu gibi, malın artıcı olması şart olmadığı gibi, üzerinden bir yıl geçmiş olması da gerekmekz. Daha önce fakir iken, kurban kesme günlerinde yukarıda zikredilen zenginlik

ölçüsüne ulaşan kimse, kurban kesmekle yükümlü olur. Kurbanlık Hayvanla İlgili Şartlar: Kesim İşlemi Nasıl Yapılmalıdır? Kurbanın Eti ve Diğer Parçaları Nasıl Değerlendirilmelidir? Sonuç: Kurban ibadeti sebebiyle Müslümanlar, Yüce Allah'ın verdiği sayısız nimetlere karşı şükretmiş ve günahlarının bağışlanması dilemiş olurlar. Allah'a teslim oluşları ve yaptıkları bağışlarla pek çok sevap ve hayırlara ulaşırlar. Şiir:

 Bayram yeni elbise giyenlere değildir;

 Fakat bayram azab (vaid)'dan korkanlar içindir. İSLAM'DA KURBAN ve HÜKÜMLERİ Kurban, kurban bayramı günlerinde ibadet niyetiyle belli hayvanlardan birini keserek yapılan bir ibadettir. Kurban ibadeti, mahiyet itibarı ile farklı olsa da Hz. Adem'e kadar uzanmaktadır. (Bkz.Maide,5/27) Kur'an-ı Kerim'de Yüce Mevla şöyle buyurmaktadır:

وَلِكُلِّ

أُمَّةٍ

جَعَلْنَا

مَنسَكًا

لِيَذْكُرُوا اسْمَ

اللَّهِ

عَلَىمَا

رَزَقَهُم

& 1888, & 1891, & 1893, & 1894, & 1892, & 1891, & 1897, & 1895

8#1576:8#1614:8#1607:8#1616:

1570, 104, 107, 108, 109, 103, 104, 1571, 1010,

الْأَنْعَامِ
فَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ
وَاحِدٌ
فَلَهُ
أَسْلِمُوا
وَبَشِّرِ
الْمُخْبِتِينَ "Her ümmet için Allah'ın kendilerine rızık verdiği
hayvanlar üzerine ismini anınlar diye kurban kesmeyi meşru kıldık." (Hac, 22/34) Bu
ayetten de anlaşıldığı gibi her peygamber devrinde kurban ibadeti vardi. Ama
günümüzdeki anlamıyla, İslam'da Kurban'ın tarihçesi, Hz. İbrahim
Peygamber ile başlar. (Bkz. Saffat, 37/99-109) Kurban Nedir? "Sözlükte
"yaklaşmak, Allah'a yakınlık sağlamaya vesile olan şey" anlamına gelen kurban, dini bir terim
olarak, "ibadet maksadıyla belirli bir vakitte belirli şartları taşıyan hayvanı usulünce
boğazlamak, ya da bu şekilde boğazlanan hayvan" demektir. Arapça'da bu şekilde
kesilen hayvana udhiyye denilir." (İlmihal 2, TDV, s.1) Kurbanın
Önemi: Kurban ibadeti, çokça sevap kazanma vesilesidir. Rasulullah (sav)
öyel buyurmaktadır: وعن عائشة
رَضِىَ
اللّهُ
عَنْها قالت:
قال رسولُ
اللّه:: مَا
عَمِلَ
آدَمِىٌّ
عَمَلاً
يَوْمَ
النَّحْرِ
أحَبَّ إلى
اللّهِ
تَعالى مِنْ
إهْرَاقِهِ
الدِّمَاءَ،
إنَّهَا
لَتَأتِى
يَوْمَ
الْقِيَامَةِ
بقُرُونِهَا
وَأعَْفِهَا،
وَإنَّ
الدَّمَ
لَيَقَعُ
مِنَ اللّهِ
تَعالى

بِمَكَانٍ
قَبْلَ أنْ
يَقَعَ في
الارْضِ
فَطِيبُوا
بِهَا
نَفْسً. Hz. Aişe (r. anhâ) anlatıyor:
"Rasulullah (a.s) buyurdular ki: "Hiç bir kul, kurban günü, Allah indinde kan
akıtmaktan daha sevimli bir iş yapamaz. Zîra, kesilen hayvan, kıyamet günü
boynuzlarıyla, killarıyla, tırnaklarıyla gelecektir. Hayvanın kanı yere düşmezden önce
Allah indinde yüce bir mevkiye ulaşır. Öyle ise, onu gönül hoşluğu
ile ifâ edin." [Tirmizî, Edâhî 1, (1493); İbnu Mâce, Edâhî 3,
(3126).] Başka bir hadiste Zeyd ibn Erkam'dan rivayete göre, kurbanın ne olduğunu
sorulması üzerine Rasulullah: "O, babanız İbrahim'in sünnetidir." buyurmuş,
sahabenin, kurbanda kendileri için ne gibi bir sevap bulunduğu sormaları üzerine
de "kurbanın her bir kılı için bir hasene verileceğini" bildirmiştir. (İbn Mace, Edahi, 3, A.
İbn Hanbel, 368) "Kurban gerek fert gerekse toplum açisinden çeşitli yararlar
taşıyan mali bir ibadettir. Kişi kurban kesmekle Allah'ın emrine boyun eğmiş ve kulluk bilincini
koruduğunu canlı bir biçimde ortaya koymuş olur. Mü'minler her kurban kesiminde
Hz. İbrahim ile oğlu İsmail'in Allah'ın buyruğuna mutlak itaat konusunda verdikleri başarılı sınavın
hatirasını tazelemiş ve kendilerinin de benzeri itaate hazır olduğunu simgesel davranışla
göstermiş olmaktadır. Kurban toplumda kardeşlik, yardımlaşma ve dayanışma ruhunu
canlı tutar, sosyal adaletin gerçekleşmesine katkıda bulunur. Özellikle et satın alma
imkanı hiç bulunmayan veya çok sınırlı olan yoksulların bulunduğu
ortamlarda onun bu rolünü daha belirgin biçimde görmek
mümkündür. Zengine malını Allah'ın rızası, yardımlaşma ve başkalarıyla
paylaşım yolunda harcama zevk ve alışkanlığını verir, onu cimrilik hastalığından,
dünya malına tutkunluktan kurtarır. Fakirin de varlıklı kollar aracılığıyla Allah'a
şükretmesine, dünya nimetinin yeryüzündeki dağılımı konusunda
karamsarlık ve düşmanlıktan kendini kurtarmasına ve kendini toplumun bir
üyesi olarak hissetmesine vesile olur." (İlmihal 2, TDV. s.2.) Kurbanın Dini
Hükmü ve Kurban Çeşitleri: " Kurban kesmenin fıkhi açidan
değerlendirilmesi hususunda fakihler arasında görüş farklılıklarları vardır. Dinen aranan
şartları taşıyan kimselerin kurban kesmeleri Hanefi mezhebinde ağırlıklı görüş ve
bazı müctehid imamlara göre vacip, fakihlerin çoğunluğuna göre
müeked sünnettir. Kurbanın meşru kılınmış bir ibadet olduğuna dair Kur’an-ı
Kerim’de deliller bulunmaktadır. Saffat Suresinde (37/107); Hz.İbrahim’in oğlu
Hz.İsmail’in yerine bir kurbanın, Allâh tarafından kendilerine fidye (kurban) olarak
verildiği açikça bildirilmektedir. Ayrıca diğer bazı ayetlerde de kurban ibadeti ile ilgili
nasslar mevcuttur:

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ
لَهُمْ
وَيَذْكُرُوا مسْمَ
اللَّهِ فِي
أَيَّامٍ
مَّعْلُومَا

78; ٍ عَلَى مَا
 رَزَقَهُم
 مِّن
 بَهِيمَةِ
 الْأَنْعَام
 16; فَكُلُوا
 مِنْهَا
 وَأَطْعِمُو
 75; الْبَائِسَ
 الْفَقِيرَ “
 Kendilerine ait bir takım menfaatlara şahit olsunlar; Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği
 hayvanları kurban ederken Allah'ın adını anınlar; siz de onlardan yiyn, yoksulu ve fakiri
 doyurun.” (Hacc 22/28) Hanefiler, Kur'an'da Hz. Peygambere hitaben:
 فَصَلِّ
 لِرَبِّكَ
 وَانْحَرْ &nbs;"Rabbin
 için namaz kıl, kurban kes" (Kevser, 108/2) buyrulmasının ümmeti de kapsadığı ve
 gereklilik bildirdiği görüşündedir. Ayrıca Hz. Peygamber'in birçok
 hadisinde hali vakti yerinde olanların kurban kesmesi emredilmiş veya tavsiye edilmiş,
 hatta&nbs; &nbs;مَنْ
 وَجَدَ
 سَعَةً
 فَلَمْ
 يُضَحِّ فَلا
 َ
 يَقْرَبَنَّ
 مُصَلاَّنَا "Kim
 imkanı olduğu halde kurban kesmezse bizim mescidimize yaklaşmasın&nbs;" (İbn Mace, Edahi,
 2; Müsned, 2, 321), عن
 مِخْنَفِ بن
 سليم رَضِىَ
 اللّهُ
 َعَنْهُ قال::
 سَمِعْتُ
 رسولَ اللّه&nbs;
 يَقُولُ: يَا
 أيُّهَا
 النَّاسُ
 إنَّ على
 كُلِّ أهْلِ
 بَيْتٍ في
 كُلِّ عَامٍ
 أُضْحِيَة "Ey insanlar, her
 sene, her ev halkına kurban kesmek vaciptir." (Tirmizi, Edahi, 18; İbn Mace, Edahi, 2) gibi
 ifadelerle bu gereklilik önemle vurgulanmıştır. Öte yandan kurban kesmeyi Hz.
 Peygamber hiç terk etmemiştir. Bu ve benzeri delillerden hareket eden fakihler gereklili
 şartları taşıyanların kurban bayramında kurban kesmesini vacip görürler. Sünnet
 olduğunu ileri sürenler ise, Kur'an'da bu konuda açik bir emrin bulunmayışından, Hz.

Peygamber'in devamlı yapmış olmasının kurbanın sünnet olmasına da açıklanabileceği noktasından hareket ederler. (İlmihal II, TDV, s. 2-3) Kevser suresindeki "Nahr" kelimesinin, "kurban kesmek, boğazlamak" anlamına geldiği gibi "başdı tutmak, elleri omuz hizasına kaldırırmak" anlamına da gelir. Zaten kesinlik olmadığı için vacip veya sünnet hükmü çikarılmıştır. Kurban Çeşitleri: Kurban bayramında kesilen kurban, adak kurbanı, akika kurbanı, kırın ve temettü hacı yapanların kestikleri ve hedy adı verilen kurban, hacda yasakların ihlali halinde gereken ceza ve kefaret kurbanı. Kurbanda Niyetin Önemi: Yaptığımız her işte ve ibadette olduğu gibi kurban ibadetinde de niyetin önemli bir yeri vardır. Nitelikim Yüce Allah şöyile buyuruyor: لَن يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِن يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُيا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ "Onların ne etleri, ne de kanları Allah'a ulaşmaz. Fakat sizin takvanız (yani Allah'a olan samimi sayınız) O'na ulaşır. Allah, onları bu şekilde size boyun eğdirdi ki, size (onları emriniz altına alma) yol(unu) gösterdiği için Allah'ın büyüklügünü haykırınız. Yaptıkları işleri güzel yapanları ve iyilikte bulunanları müjdele." (Hac, 22/37) Bu ayetlerde "kesilen kurbanlık hayvanların et ve kanlarının değil bu kesimi yapan müslümanın niyet, takva ve bağlılığının Allah'a ulaşacağı bildirilmiştir. Esasen kurbanı diğer hayvan kesimlerinden ayıran da budur. Niyette aslolan kalbin niyetidir, dil ile açıkça söylenmesi gerekmez." (İlmihal II, TDV, s.8) Keseceğimiz kurbanlarımızın yaratıcımızın katında makbul olabilmesi için niyetimize çok dikkat etmeli, bu ibadetimizde sadece, et elde etme veya adet yerini bulsun gibi, başka hiçbir niyet veya maksada gönlümüzde yer vermemeli, kurbanımızı sadece Yüce Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak ve O'nun bize olan sonsuz nimetlerini bir şükür nişanesi olarak kesmeliyiz. Peki Kimler Kurban Kesmekte Yükümlüdür? "Bir kimsenin kurban kesmekte yükümlü sayılması için dört şart aranır: 1- Müslüman olmak. 2- Akıllı ve buluğa ermiş olmak. 3- Yolcu olmamak, yani mukim olmak. 4- Belirli bir mali güce sahip bulunmak. Dinen yolcu hükmünde olan kimse kurban kesmekte yükümlü değildir. Ancak yolcu hükmünde bulunan kimsenin tek başına veya mukimlerle birlikte kurban kesmesine bir engel yoktur. Kurban kesmeyi vacip kılan zenginliğin ölçüsüyle aynı olup kişinin borçlari ve aslı ihtiyaççlari dışında

20 miskal (85gr.) -Başka bir gümüş ve altın ise 80.18gr.- altına, ya da bunu denk bir paraya veya mala sahip olmasıdır." (İlmihal II, TDV, s.4-5) Hangi Hayvanlar Kurban Edilebilir?

1-Dinen kurban olarak kesilmesi kabul edilmiş hayvan türleri şunlardır: Koyun, keçi, sığır, manda, ve deve. Ancak bu hayvanlardan (veya türdeşleri) kurban kesilebilir. Tavuk, kaz, ördek, deve kuşu, ceylan gibi hayvanların kurban olarak kesilmesi geçerli değildir. Koyun ve keçi sadece bir kişi için; deve sığır ve manda ise yedi kişiyi aşmamak üzere ortaklaşa kurban olarak kesilebilir. 2-Koyun ve keçi cinsinden hayvanlar bir yașını doldurduktan sonra kurban edilebilir. Sığır ve manda cinsinden hayvanlar iki yașını, deve ise beş yașını tamamladıktan sonra kurban olarak kesilebilirler."(İlmihal II, TDV, s.6-7, kısaltılarak alınmıştır) 3- Kurban Edilecek Hayvanın Özellikleri: "Kurban edilecek hayvanın sağlıklı, düzgün, azaları tamam, besili olması hem ibadetin gaye ve mahiyetine hemde sağlık kurallarına uygun düşer." (İlmihal II, TDV, s.7) 4- Bir Hayvanın Kurban Olmasına Engel Olan Kusurlar Nelerdir? "

Kötüm derecesinde hasta, zayıf ve düşkün, bazı azaları eksik mesela bir veya iki gözü kör, kulakları ve boynuzları kökünden kesilmiş, dili kesik, dişlerinin tamamı veya çoğu dökülmüş, kuyruğu ve memesi kesik hayvanlar kurban olmaz. Ancak hayvanın doğuştan boynuzsuz, şası, topal ve deli, biraz hasta, bir kulağı delinmiş veya yırtılmış olmasında kurban açisinden bir sakınca yoktur. Koyunun daha semiz ve lezzetli olması maksadıyla doğduğunda kuyruğunun kısmen veya tamamen kesilmesi kusur sayılmaz. 5- Kurbanın sahib olabilmesi için belirlenmiş vakit içinde kesilmesi gereklidir. Kurban, kurban bayramının ilk üç günü bayram namazının kılınmasından 3. günün akşamına kadarki süre zarfında kesilebilir. Enes'ten rivayet edilen bir hadiste Rasulullah şöyile buyuruyor: "Kim namazdan önce kurban keserse bunu iade etsin. Her kim namazdan sonra keserse onun bu ibadeti tamam olur ve müslümanların sünnetine uymuş olur." (Buhari, İydeyn, 5,10; Müslim, Edahi, 1-4) Bayram namazı kılınmayan yerlerde sabah namazı vaktinden itibaren kesilebilir. Kurbanın bayramın 1. günü kesilmesi daha faziletli görülmüştür. 6- Kurbanın ibadet niyeti ile kesilmesi şarttır. Ortaklaşa kesilen kurbanda, ortaklardan birinin sadece et elde etme niyetiyle iştiraki diğerlerinin kurbanını geçersiz kılars. Ama Hanefi dışındaki mezheplerde caizdir. Bir kimse tek başına kesmek üzere aldığı büyükbaş hayvana, sonradan altı kişiye kadar ortak kabul edilebilir. Kurban niyetiyle alınan hayvan kesilmeden önce ölürse, zengin kimsenin tekrar kurbanlık satın alması gereklidir, fakir için gerekmek. Kurban kesen kişiler yanlışlıkla birbirlerinin hayvanlarını kesseler, her kesilen kurban, sahibinin kurbanı olmak üzere sahib olur. " (İlmihal II, TDV, s.7-8, kısaltılarak alınmıştır) Kesim İşlemi Nasıl Yapılmalıdır? Hayvan kesim yerine incitilmeden götürülür, kesilecek zaman da kibleye karşı ve sol tarafı üzerine yatarılır. Elinden geldiği süre her mükellefin kurbanını kendisinin kesmesi menduptur, değilse bir başkasına vekalet verip kestirir. Kurban sahibinin kesim esnasında orada hazır bulunması müstehaptır. Kurbanı kesen kimse hayvana eziyet vermemeye özen göstermeli, biçağı hayvana göstermemeli ve keskin biçak kullanmalıdır. Hayvan yere yatarlınca şu ayetleri okur:

إِنِّي
وَجَّهْتُ
وَجْهِيَ
لِلَّذِي
فَطَرَ
السَّمَاوَاتِ
وَالأَرْضَ

حَنِيفًا
وَمَا أَنَاْ
مِنَ
الْمُشْرِكِ
10;نَ "Doğrusu ben yüzümü, gökleri ve yeri yaratana,
doğruya yönelerek cevirdim, ben puta tapanlardan değilim."&nbsnbsp;&nbsnbsp; (Enam, 6/79)
قُلْ إِنَّ
صَلاَتِي
وَنُسُكِي
وَمَحْيَايَ
وَمَمَاتِي
لِلّهِ رَبِّ
الْعَالَمِي
06;َ&nbsnbsp; لاَ
شَرِيكَ لَهُ
وَبِذَلِكَ
أُمِرْتُ
وَأَنَاْ
أَوَّلُ
الْمُسْلِمِ
10;نَ "De ki: Şüphesiz benim namazım, kurbanım, hayatım ve
ölümüm hepsi âlemelerin Rabbi Allah içindir. O'nun hiçbir
ortağı yoktur; böyle emrolundum ve ben müslümanların ilkiyim."&nbsnbsp; (Enam,
6/162-163) Daha sonra, tekbir ve tahlil getirir: " الله
اكبر الله
اكبر لااله
الاالله و
الله
اكبرالله
اكبر ولله
الحمد بسم
الله الله
اكبر" Diyerek&nbsnbsp; ara vermeden kurbanını keser. Bu ayet-i
kerime ile duayı okumadan sadece, "Bismillahi Allahü Ekber," yahut "Bismillah" deyip
keserse yine caiz olur. Usulüne göre bir kesim yapmış olmak için, hayvanın
yemek ve nefes borularıyla iki şah damarının kesilmesi gereklidir. &nbsnbsp;Mükellef kişi dilerse
kurbandan sonra iki rekat şükür namazı kılıp dua edebilir. Kurban eti nasıl
değerlendirilmelidir? Hz. Peygamber, kurban etinin üçe taksim edilip, bir
bölümünün kurban kesmeyen yoksullara dağıtılmasını, bir
bölümünün akraba, tanıdık ve komşularla paylaşılmasını, birinin de evde
bırakılmasını tavsiye etmiştir (Ebû Davud, Dahâyâ, 10). Ailenin durumuna
göre etin tamamı da evde bırakılabilir. Ancak, toplumda muhtaçların arttığı
dönemde kurban etinin çoğunun hatta tamamının dağıtılması uygun olur. Kurban
derisi nasıl değerlendirilmelidir? Kurbanın derisi, bir fakire veya hayır kurumuna verilmelidir. Hz.
Peygamber, veda haccında Hz. Ali'ye, kurban olarak kesilen develerinin başında durmasını ve
bunların derileri ile sırtlarındaki çullarını sadaka olarak vermesini, kasap ücreti olarak
bunlardan bir şey vermemesini emretmiştir (Ebu Davud; Menasik, 20). Buna göre kurban
derilerinin para karşılığında satılması, kurbanın kesimi veya bakımı için ücret olarak

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeleri